

Дмитро АНІСІМОВ
Доцент кафедри спеціальної
фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор філософії в галузі права
<https://orcid.org/0000-0003-2893-8343>

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ: СУЧАСНИЙ ВИМІР

Держава сприяє розвитку фізичної культури і спорту, забезпечуючи при цьому санітарно-епідемічне благополуччя, що закріплено в ст. 49 Конституції України. Водночас 24 лютого 2022 р. Указом Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» (Закон України «Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні”» від 24 лютого 2022 р.) [1] було запроваджено воєнний стан, що відповідно до ст. 64 Конституції України зумовило можливість обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Зокрема, у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені ст. ст. 30–44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені ч. 1 ст. 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [2].

Ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 р. встановлено, що воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [3].

Поміж широкого спектра повноважень військових адміністрацій, згідно із зазначеним вище законодавством, передбачено управління закладами освіти, установами освіти, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, надавачами соціальних послуг, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними, підлітковими закладами за місцем проживання; організацією їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; організацією надання ними послуг, у тому числі соціальних [3].

Повноваження військових адміністрацій в такому вигляді були розширені завдяки Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану» від 15 березня 2022 р. та Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях» від 14 квітня 2022 р.

Таким чином, сфера фізичної культури та спорту України починаючи з 24 лютого 2022 р. відчула досить неопозитивний вплив. Запроваджено обмеження на проведення масових заходів, в тому числі і спортивних. Це сприяло скасуванню запланованих змагань та навчально-тренувальних зборів на території країни. Зокрема, у 2022 р. не було проведено зборів паролімпійської збірної країни з настільного тенісу, так як головний тренер знаходився на окупованій території (м. Херсон). Але незважаючи на складну ситуацію, спортсменів запрошували на тренувальні збори інші країни, а саме: Польща, Чехія, Словаччина та Німеччина. Де спортсмени мали змогу продовжувати тренувальний процес та удосконалювати спортивні навички [4, с. 52].

За даними очільника Міністерства молоді та спорту України, внаслідок російських атак загинули 465 українських спортсменів і тренерів, які належали до національних збірних. Також зруйновано понад 500 об'єктів спортивної та 100 об'єктів молодіжної інфраструктури в Україні [5].

Із виїздами за кордон для участі в офіційних турнірах представників національних збірних в умовах воєнного стану, коли залишати межі країни заборонено чоловікам 18–60 років, теж могли бути проблеми. Проте в березні особливі умови для атлетів були створені з ініціативи Президента України Зеленського. Глава держави зауважив, що під час війни додаткові згадки про Україну в світі завдяки перемогам на чемпіонатах світу та Європи позитивно впливають на імідж країни, яка воює. Це підтвердив і недавній чемпіонат світу з легкої атлетики в американському Юджині, штат Орегон. Різноманітні світові ЗМІ, спілкуючись з українськими діячами спорту, записали й опублікували чимало живих історій про реалії, в яких живуть наші атлети і їхні родичі. Стрибун у висоту Андрій Проценко, котрий виграв на чемпіонаті світу бронзу, розповів про те, як готувався за допомогою саморобних тренажерів в окупованому Херсоні та з якими труднощами він зміг звідти вирватися через півтора місяця після початку широкомасштабної війни. Бігунка Ольга Ляхова шокувала історією про бабусю, яка чи то замерзла, чи то померла від голоду в квартирі в Рубіжному на Луганщині. Кожен представник української команди на цьому турнірі зробив власний внесок у загальну справу не лише на змагальних секторах, а й у просвітницькому аспекті [6].

Отже, можна погодитись, що одним із найважливіших факторів забезпечення функціональної системи фізичної культури та спорту України виступають законодавчі ініціативи. Так, в останні часи окремим напрямом державної політики став розвиток реабілітаційного спорту, особливо в контексті соціальної адаптації військових, які зазнали поранень або травмувань під час виконання військових обов'язків.

В цьому контексті отримав підтримку і спорт осіб з інвалідністю – напрям спорту, пов'язаний з організацією та проведенням спортивних змагань з видів спорту для осіб з інвалідністю та підготовкою спортсменів до цих змагань [7].

Так, у 2025 р. Ігри Нескорених відбулися у Канаді – Ванкувері та Вістлері. Ігри тривали з 08 до 16 лютого 2025 р. і стали першими в історії зимовими гібридними Іграми. Учасники змагалися у плаванні, веслуванні на тренажерах, волейболі сидячи, баскетболі на кріслах колісних та регбі на кріслах колісних. Змагання включали зимові види спорту: гірські лижі, сноуборд, біатлон, бігові лижі, скелетон і керлінг на кріслах колісних [8]. За результатом змагань українці вибороли 32 медалі: 12 золотих, 11 срібних та 9 бронзових – і здобули третє місце [9].

Отже, доходимо висновку, що в сучасному вимірі державна політика України у сфері забезпечення фізичної культури і спорту є складовою частиною загальної стратегії національної безпеки та здоров'я населення. Тому політика спрямована на розвиток спорту, підтримку професійних спортсменів, спорту осіб з інвалідністю і сприяння соціальній адаптації поранених або травмованих ветеранів.

1. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України від 24.02.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>.

2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/642022-4139>.

3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

4. Литовченко М. А. Феномен спорту вищих досягнень в Україні під час воєнного стану (на прикладі паралімпійської збірної з тенісу настільного). *Фізична культура і спорт. Виклики сучасності : тези II наук. конф.* (м. Харків, 27-28 жовт. 2022 р.). Харків, 2022. С. 51–57.

5. Стало відомо, скільки спортсменів загинули через війну росії проти України. *Слово і діло*. URL : <https://www.slovoidilo.ua/2024/05/16/novyna/bezpeka/stalo-vidomo-skilky-sportsmeniv-zahynuly-cherez-vijnu-rosiyi-proti-ukrayiny>.

6. Український спорт в час війни: завдання – вижити. *Український тиждень*. URL : https://tyzhden.ua/ukrainskyj-sport-v-chasy-vijny-zavdannia-vyzyty/?utm_source=chatgpt.com.

7. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 грудня 1993 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#top>.

8. Ігри Нескорених 2025. *Ветеранський фонд*. URL : https://veteranfund.com.ua/proiekt-test/shliakh-veterana-sport/invictus/#utm_source=chatgpt.com.

9. Ігри Нескорених-2025: Українці вибороли 32 медалі і здобули третє місце. *Міністерство внутрішніх справ України*. URL : https://mvs.gov.ua/news/igri-neskorenix-2025-ukrayinci-zavoiuvali-32-medali-i-zdobuli-tretje-misce?utm_source=chatgpt.com.